

En defensa de la senyera de les quatre barres

Per Gabriel Bibiloni

La polèmica sobre la nostra bandera ha esclatat una vegada més. No ens ha d'estranyar. És més, hem de suposar que subsistirà mentre hi hagi concepcions diferents de la nostra realitat i opcions polítiques diverses davant aquesta realitat. Evidentment, no ens trobam davant uns fets científics innegables —com seria el cas de la unitat de la nostra llengua—, sinó davant una qüestió de voluntat: la bandera de les Illes serà la que el poble de les Illes vulgui. El que cal fer, per tant, és donar a aquest poble una informació correcta sobre el tema, sense manipulacions ni deformacions de la història, i els elements perquè puguem decidir lliurement quina bandera ens convé tenir als illencs.

I crec fermament que aquesta bandera no pot ser altra que la de les quatre barres; i això per quatre raons fonamentals:

1.— Per motius històrics: l'enssenya de les quatre barres —en forma de bandera o d'escut— s'ha usat a Mallorca, Menorca i Eivissa durant tota la història, posterior al 1229 s'entén. Era l'enssenya reial, el signe heràldic dels reis de la Corona catalano-aragonesa i també el dels sobirans del Regne de Mallorca durant els pocs anys que fou independent. Una enssenya que trobam constantment a les portades dels llibres, a tota casta de dibuixos i pintures, als edificis medievals i moderns, sobre les portes de les muralles... Era la bandera del rei i per extensió la de tot el poble; recordem

que a l'Edat Mitjana no hi havia com ara banderes de nacions, sinó banderes de dinasties. Ara bé, el poble tenia com a pròpia la bandera del seu rei. Les quatre barres era l'enssenya que el poble arborava en els moments de lluita, la que arboraven els forans al segle XV quan assetjaven la ciutat. Al llibre "Forenses y ciudadanos" de J.M. Quadrado llegim aquestes paraules sobre aquell moment històric: "Entretanto iban llegando los somatenes de los pueblos más distantes o rezagados, y nuevos refuerzos a los ya reunidos; la bandera real tremolaba al frente de cada una de estas divisiones, sacada de sus respectivas casas consisto-riales a gusto o despecho de los jurados; y las que por contrario incidente no habían logrado redimirla se proveyeron de una a toda costa. Un ermitaño de las cercanías, fray Rafael Martí, osó penetrar en la ciudad en busca de cáñamo encarnado y amarillo que sirviera de pendón a los amotinados de Alcudia". Les quatre barres eren probablement la bandera que portaven els agermanats al segle XVI. Era l'enssenya que el poble coneixia i saludava cada 31 de desembre, a la festa de l'estendard, mentre aquest desfilava per Ciutat.

En canvi, la historicitat de la bandera anomenada "mallorquina" és dubtosa o nul·la. Sabem que el rei Sanç el 1312, concedí als jurats una enssenya (un escut probablement) per portar damunt les banderes que d'alguna manera afegia a les barres un castell. No obs-

tant això, com que la manca de documentació d'aquesta enssenya —dividida en dues parts, una amb barres i una altra amb el castell— és absoluta, no tenim cap garantia que arribàs a existir mai. La bandera dita mallorquina començà a usar-se a principis d'aquest segle, basant-se en un discutible estudi de Benet Pons i Fàbregues.

El que hi ha documentat constantment, en canvi, i des del segle XIV, és un escut dividit en quatre parts, dues amb les barres i les altres dues amb el castell. Aquest és, per damunt de tot, l'escut d'armes de Ciutat de Mallorca. La bandera que apareix a "l'Atlas català" de Cresques, al segle XIV (dividia en quatre parts i no en dues com la que s'usa actualment; vegeu el "Diario de Mallorca" de dia 6 de maig) està basada en l'esmentat escut i cal considerar-la la bandera de Ciutat. A l'esmentat Atlas es veuen també les banderes de les ciutats de Barcelona i de València.

2.— Perquè la bandera de les quatre barres és el símbol d'unitat de les Illes. La bandera anomenada mallorquina, amb un castell comes enlaire sobre una franja morada vertical, no s'ha emprat mai a les altres illes, on evidentment no és acceptada, perquè es veu com a bandera mallorquina. A Menorca hom s'ha "inventat" una franja blava, totalment ahistòrica i a Eivissa fa poc l'Ajuntament acordà utilitzar la bandera de les quatre barres, col·locant,

però, als quatre cantons un petit escut de la ciutat; sembla que així era realment l'antic penó municipal. Pretendre que la bandera amb el castell sobre morat sigui la senyera "balear" és utòpic i inviable, i renunciar a tenir una enssenya comuna a totes les Illes ho trop també inadmissible.

3.— Perquè la bandera de les quatre barres és el símbol d'unitat dels Països Catalans; i aquí rau evidentment el quid de la qüestió. Aquells que ens sentim integrants dins la comunitat històrica i cultural dels Països Catalans defensam i defensarem les quatre barres com a símbol que ens uneix a les terres germanes, i aquells que combaten la idea de catalanitat, emparant-se en el balearisme o mallorquinisme anticatalà, no deixaran de fer-hi la guerra.

4.— I finalment perquè les quatre barres són —i de cada vegada més— un símbol clarament nacionalista, lligat estretament a la lluita per l'autodeterminació i la vertadera autonomia. Un símbol alliberador, a l'ombra del qual capes populars de cada vegada més àmplies prenen consciència de la seva identitat i la seva nacionalitat. El castellet, en canvi, esdevé progressivament l'emblema del "sano regionalismo" del qual ens parlen els senyors de dreta o del sucursalisme de certs senyors d'esquerra. Uns i altres, els qui explotaran els sentiments i prejudicis localistes del poble, a base d'oferir "mallorquinitat" enfront de catalanisme, a fi de treure més vots a les pròximes eleccions.